

เทคนิคการวิจัย ด้านสังคมศาสตร์

ผศ.ดร.รัชนี โพธิ์แท่น

สาขาวนศาสตร์ชุมชน ภาควิชาการจัดการป่าไม้

คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

หัวข้อในการนำเสนอ

- แนวคิดการวิจัยทางสังคมศาสตร์
- การวิจัยทางสังคมศาสตร์ในงานด้านป่าไม้
- การวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ
- จุดอ่อนของงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ในงานด้านป่าไม้
- การพัฒนาแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม

งานวิจัยคืออะไร

- งานวิจัย (Research)

Re= Again = ทำใหม่ Search = ค้นหา

- การวิจัยหมายถึง กระบวนการแสวงหาความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง ในสิ่งที่ต้องการศึกษา ที่ต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดระเบียบข้อมูล การวิเคราะห์และตีความหมายผลที่ได้จากการวิเคราะห์ และการรายงานเผยแพร่

ศาสตร์ (Science) คืออะไร

- **ศาสตร์ (Science)** คือองค์ความรู้ ความจริงที่ประกอบด้วยเนื้อหาวิชา (Content) และวิธีการ (Method) การแสวงหาความรู้ใหม่ในเนื้อหาวิชานั้น ศาสตร์ดังกล่าวแบ่งออกเป็น 2 สาขาใหญ่ได้แก่
 1. **วิทยาศาสตร์ (Natural Science)** เป็นศาสตร์ที่เกี่ยวกับธรรมชาติ และสิ่งมีชีวิตทั้งที่เป็นวิทยาศาสตร์กายภาพ และวิทยาศาสตร์ชีวภาพ
 2. **สังคมศาสตร์ (Social Science)** เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยพฤติกรรมทางสังคมของมนุษย์ หรือปรากฏการณ์ทางสังคม ซึ่งเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาและมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยทางสังคมศาสตร์

- เพื่อสำรวจข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในสังคม หรือเพื่อหาความเป็นไปได้ที่จะทำการวิจัยในเรื่องต่อ ๆ ไป
- เพื่ออธิบายความเป็นอยู่ของคนในสังคม โดยการให้ข้อมูล หรือข่าวสารที่น่าเชื่อถือ
- เพื่อประเมินประเด็นต่าง ๆ ทางด้านสังคมและผลกระทบที่มีต่อสังคมนั้น ๆ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (ต่อ)

- เพื่อพยากรณ์หรือคาดการณ์อนาคต
- เพื่อเข้าใจพฤติกรรมและการกระทำของมนุษย์
- เพื่อเป็นพื้นฐานในการวิจารณ์สิ่งที่เกิดขึ้นอยู่ในสังคม
- เพื่อเสนอแนะแนวทางออกต่าง ๆ ที่เป็นไปได้ เพื่อแก้ไข
ปัญหาสังคม

ประโยชน์ของการวิจัย

- ช่วยเสริมสร้างความรู้ทางวิชาการ เช่น องค์ความรู้ใหม่ นวัตกรรมใหม่ เทคโนโลยีใหม่ หรือขยายขอบเขตให้มากขึ้น ลงลึกมากขึ้น
- ช่วยในการวินิจฉัยปัญหาของสังคมโดยรวม ชี้ให้เห็นต้นเหตุของปัญหา และแนวทาง ตลอดจนวิธีการแก้ไขปัญหา
- ช่วยในการตัดสินใจ หรือประเมินผลการปฏิบัติงาน “การวิจัยสถาบัน”
- ช่วยในการวางแผนหรือหรือกำหนดนโยบาย จากรากฐานที่เชื่อถือได้ “การวิจัยเชิงนโยบาย”

สังคมศาสตร์กับงานป่าไม้

วนศาสตร์

วนศาสตร์ชุมชน

สังคมศาสตร์

สังคมศาสตร์กับงานป่าไม้

- การศึกษาถึงความสัมพันธ์ของคน ชุมชน สังคม กับทรัพยากรธรรมชาติ (ดิน น้ำ ป่า) และสิ่งแวดล้อม
- เกี่ยวข้องกับศาสตร์สำคัญสองด้าน คือ
 - ด้านป่าไม้/วนศาสตร์ เช่น ความรู้ด้านระบบนิเวศป่าไม้ พืชพรรณ ศักยภาพของป่า ฯลฯ และ
 - ด้านสังคมศาสตร์ ที่เป็นการศึกษาเกี่ยวกับคน ชุมชน สังคม

สังคมศาสตร์กับงานป่าไม้

- การวิจัย หรือการศึกษาด้านวนศาสตร์ชุมชนจึงมีมิติการศึกษาของทั้งเรื่องคน และเรื่องทรัพยากรป่าไม้
- แต่การกำหนดขอบเขตว่าควรจะเป็นอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับความสนใจในการศึกษาว่าจะให้ความสำคัญไปในทิศทางเกี่ยวกับเรื่องคน หรือทรัพยากรป่าไม้
- มีมิติที่สามารถศึกษาวิจัยได้ค่อนข้างหลากหลาย ขึ้นอยู่กับความสนใจ และความเชี่ยวชาญของผู้ศึกษาวิจัย

สังคมศาสตร์กับงานป่าไม้ (ต่อ)

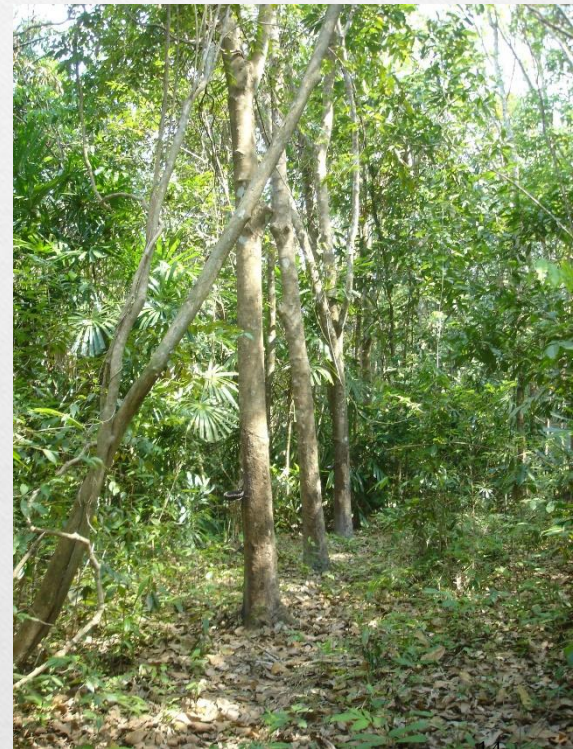
สังคมศาสตร์กับงานป่าไม้ (ต่อ)

ตัวอย่างประเด็นการวิจัยที่ประยุกต์ เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์ไปใช้

- ป่าชุมชน มิติต่าง ๆ เช่นการใช้ประโยชน์ การพึ่งพิง การจัดการป่าชุมชน ฯลฯ
- การใช้ประโยชน์หรือการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ ในด้านต่าง ๆ (NTFPs)
- การจัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างมีส่วนร่วม การวางแผนหรือมิตินการมีส่วนร่วมอื่น ๆ
- กลุ่ม องค์กรในการจัดการทรัพยากรป่าไม้

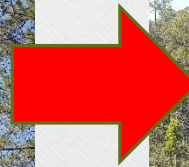
คนกับทรัพยากรป่าไม้

คนกับทรัพยากรป่าไม้

คนกับทรัพยากรป่าไม้

คนกับทรัพยากรป่าไม้

คนกับทรัพยากรป่าไม้

ตัวอย่างประเด็นการวิจัยที่ประยุกต์ เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์ไปใช้ (ต่อ)

- ความรู้ ความเข้าใจ การรับรู้เกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ หรือมิติอื่นๆ
- กระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- การสร้างความสำนึก ความรู้สึกรัก และทัศนคติในด้านการอนุรักษ์
การจัดการทรัพยากรป่าไม้การสร้างกลุ่ม / องค์กรเพื่อการอนุรักษ์
หรือจัดการทรัพยากรป่าไม้โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

ตัวอย่างประเด็นการวิจัยที่ประยุกต์ เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์ไปใช้ (ต่อ)

- การให้ข่าวสารทางด้านการอนุรักษ์เพื่อสร้างความร่วมมือ และความเข้าใจร่วมกัน
- การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์
- การแลกเปลี่ยนความคิด และประสบการณ์ในการดำเนินกิจกรรมด้านการอนุรักษ์
- ฯลฯ

คนกับทรัพยากรป่าไม้

คนกับทรัพยากรป่าไม้

คนกับทรัพยากรป่าไม้

ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน
เริ่มที่.....กลุ่มคนอายุน้อย

1. ปลูกจิตสำนึกให้กับเยาวชนในชุมชน
2. เพิ่มหลักสูตรในการเรียนรู้
3. การลงมือปฏิบัติจริง

ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน

ประเด็นการศึกษาใหม่ๆ ในปัจจุบัน

- ความมั่นคงทางอาหารจากทรัพยากรป่าไม้
- การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการปรับตัวของคน/ชุมชน
- REDD+ , CSR ในมิติที่เกี่ยวข้องกับคน
- ธรรมบาลีบาลป่าไม้ (Forest Governance) การถือครองป่าไม้ (Forest Tenure)
- Collaborative Management, Participatory Management

วิธีวิทยา (Methodology)

- การวิจัยเชิงปริมาณ
 - ข้อมูลเชิงปริมาณ (หลัก)
 - ข้อมูลเชิงคุณภาพ (รอง/ไม่มี)
- การวิจัยเชิงคุณภาพ
 - ข้อมูลเชิงคุณภาพ (หลัก)
 - ข้อมูลเชิงปริมาณ (รอง/ไม่มี)

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

- เป็นการวิจัยที่ใช้ข้อมูลเชิงปริมาณ ต้องใช้การวัดที่แสดงผลในเชิงตัวเลข
- มีการกำหนดประชากร ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง วิธีการสุ่มตัวอย่าง
- มีการสร้างและทดสอบเครื่องมือที่จะใช้วัด
- การวิเคราะห์ข้อมูลทำด้วยเครื่องมือสถิติประเภทต่าง ๆ ทั้งสถิติขั้นต้นและสถิติขั้นสูง
- ตัวอย่างเครื่องมือ เช่น แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึก

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

- การวิจัยด้านวิทยาศาสตร์ชุมชนส่วนใหญ่จะใช้วิธีการเชิงปริมาณ
- เนื่องจากเป็นวิธีการที่คุ้นเคยของนักวิจัยส่วนใหญ่ และเทียบเคียงได้งานกับงานวิจัยในสายวิทยาศาสตร์ป่าไม้ ที่ใช้ข้อมูลเชิงตัวเลขในการอธิบายผลการศึกษา
- การศึกษาโดยใช้วิธีการนี้
 - จุดเด่น เป็นการศึกษาที่สามารถอ้างอิงถึงกลุ่มประชากรที่ต้องการศึกษาได้ชัดเจน สามารถอธิบายในภาพรวม มีข้อมูลเชิงตัวเลขในการอ้างอิง หรือเทียบเคียง
 - จุดอ่อน คือ การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ที่ไม่ชัดเจนเหมาะสม และการสร้างเครื่องมือที่มีไม่มีความตรงกับเนื้อหาที่ต้องการวัด (Validity) และเครื่องมือไม่มีความเที่ยงในการวัด (Reliability) ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลไม่สอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการวิจัย และอาจจะนำไปสู่การอธิบาย หรืออ้างอิงที่ผิดพลาดได้

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

- เป็นการวิจัยที่ใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นหลัก
- ได้จากการรวบรวมจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ไม่เน้นข้อมูลที่เป็นตัวเลข
- วัตถุประสงค์ของการวิจัยจะเป็นการศึกษาเพื่อบรรยาย หรือพรรณนาสถานการณ์ สภาพแวดล้อม ปัญหา หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม เป็นการทำความเข้าใจกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น
- การนำเสนอข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล จะทำในลักษณะเชิงพรรณนาความ โดยบุคคล หรือเรื่องที่ศึกษา มักจะเป็นบุคคลเฉพาะ หรือเรื่องราวเฉพาะ ไม่สามารถอ้างอิงไปสู่กลุ่มประชากรได้
- การเก็บรวบรวมข้อมูลจะได้จากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants)

หัวข้อวิจัยอะไรดี

หัวขั้ววิจัยอะไรดี

หัวข้อวิจัยอะไรดี

หัวข้อวิจัยอะไรดี

หัวขั้ววิจัยอะไรดี

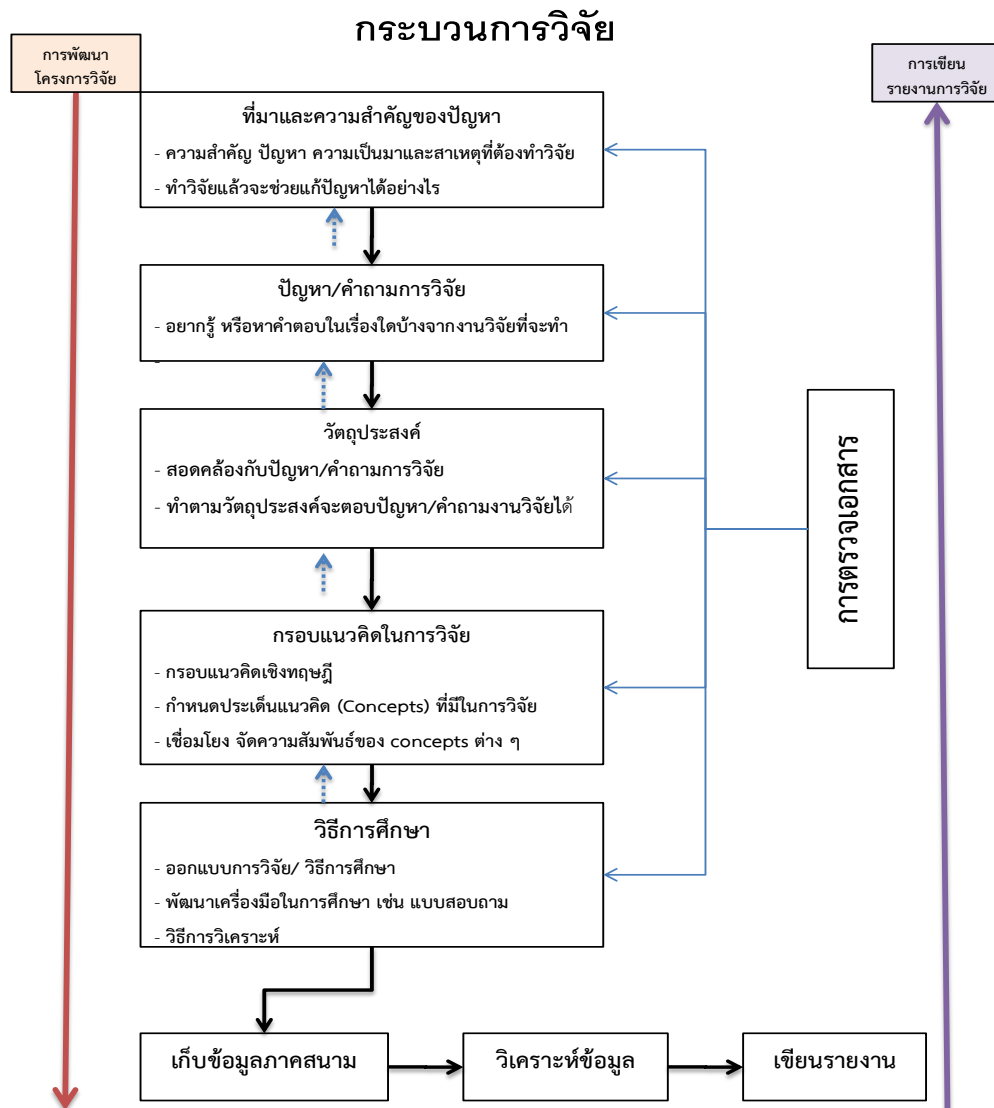
หัวข้อวิจัยอะไรดี

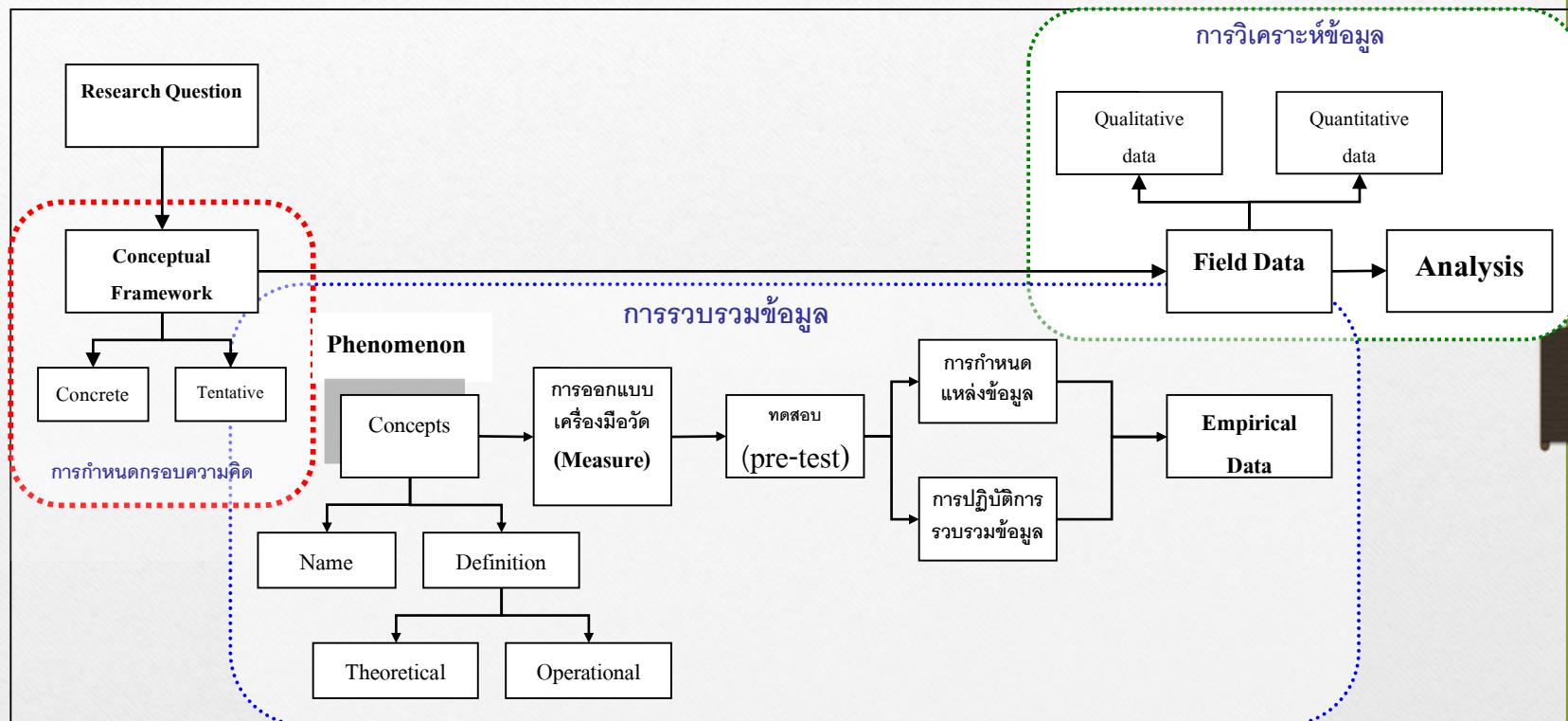

หัวข้อวิจัยอะไรดี

กระบวนการวิจัย

การออกแบบเครื่องมือวิจัย

- ในการเลือกวิธีการวิจัย จะมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะถ้าการวิจัยนั้นเกี่ยวข้องกับคน
- เนื่องจากจะไปมีผลกระทบต่อการดำรงชีวิต หรือเป็นอันตรายต่อชุมชนที่เราเข้าไปศึกษาได้
- งานวิจัยเป็นเครื่องมือทางสังคมอย่างหนึ่ง ถ้าไม่เท่าทันอาจจะเป็นการนำไปใช้ในทางที่ผิด ๆ ได้
- การออกแบบการวิจัยเป็นขั้นตอนที่สำคัญในกระบวนการวิจัย เมื่อได้กรอบแนวคิดการวิจัย จากนั้นต้องมาแจกแจง Concept ต่าง ๆ

การออกแบบเครื่องมือวิจัย

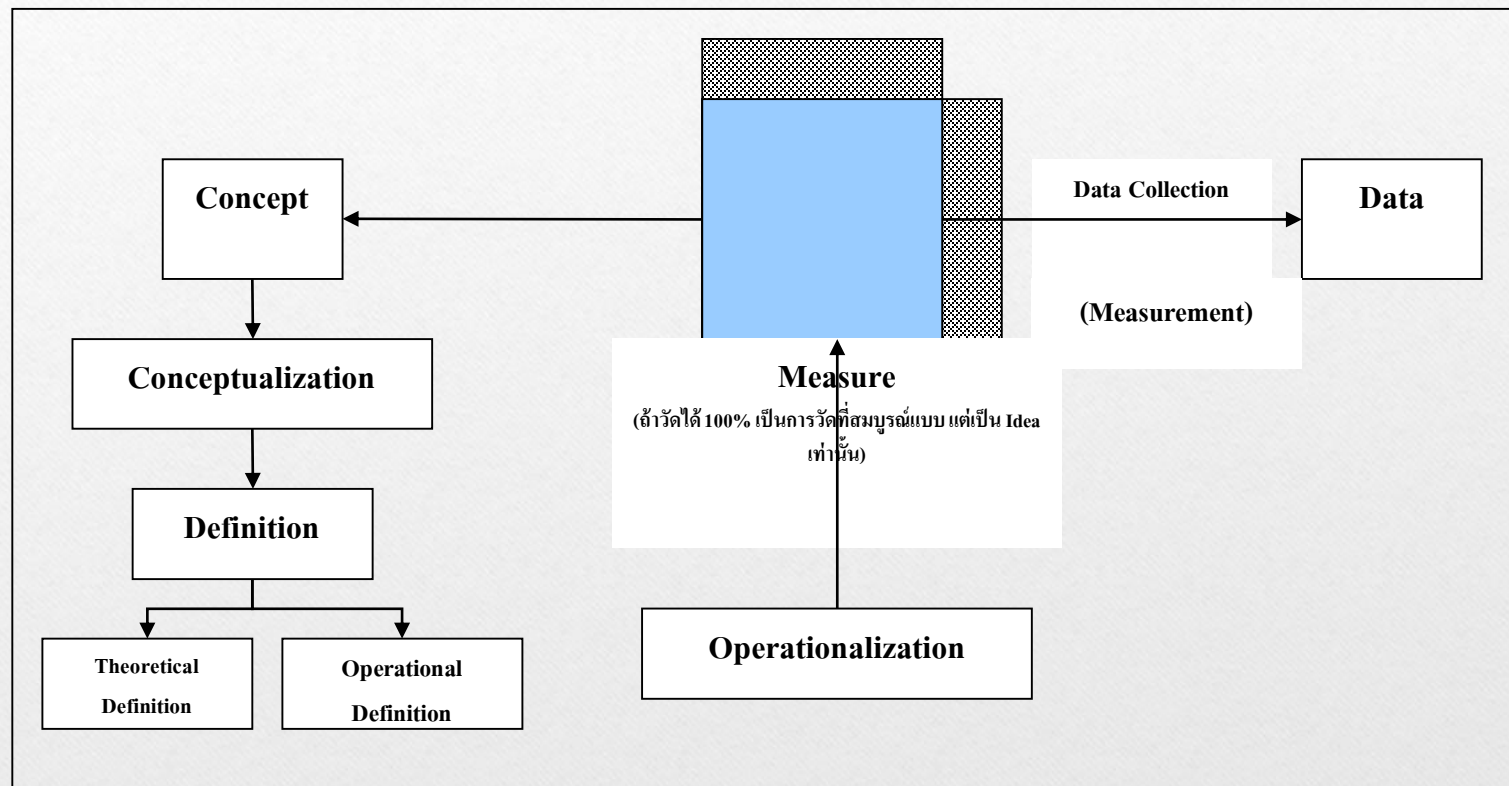
- องค์ประกอบของ concept จะต้องมื่อชื่อ (Name) และนิยาม (Definition) หรือคำอธิบายโดยสรุป จากนั้นจึงจะถึงขั้นตอนการออกแบบวิธีการเก็บข้อมูล ว่าในแต่ละ Concept จะเก็บข้อมูลอะไรบ้าง จะเก็บอย่างไร มีแผนการเก็บอย่างไร สร้างเครื่องมือในการวัด ทดสอบเครื่องมือ กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่จะเข้าไปเก็บข้อมูล และปฏิบัติการรวบรวมข้อมูล
- ข้อมูลที่ได้นี้จะป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ (Empirical Data) ซึ่งอาจจะมีทั้งข้อมูลเชิงคุณภาพ และข้อมูลในเชิงปริมาณ
- เมื่อได้ข้อมูลดังกล่าวแล้วจึงจะนำเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ (Analysis)

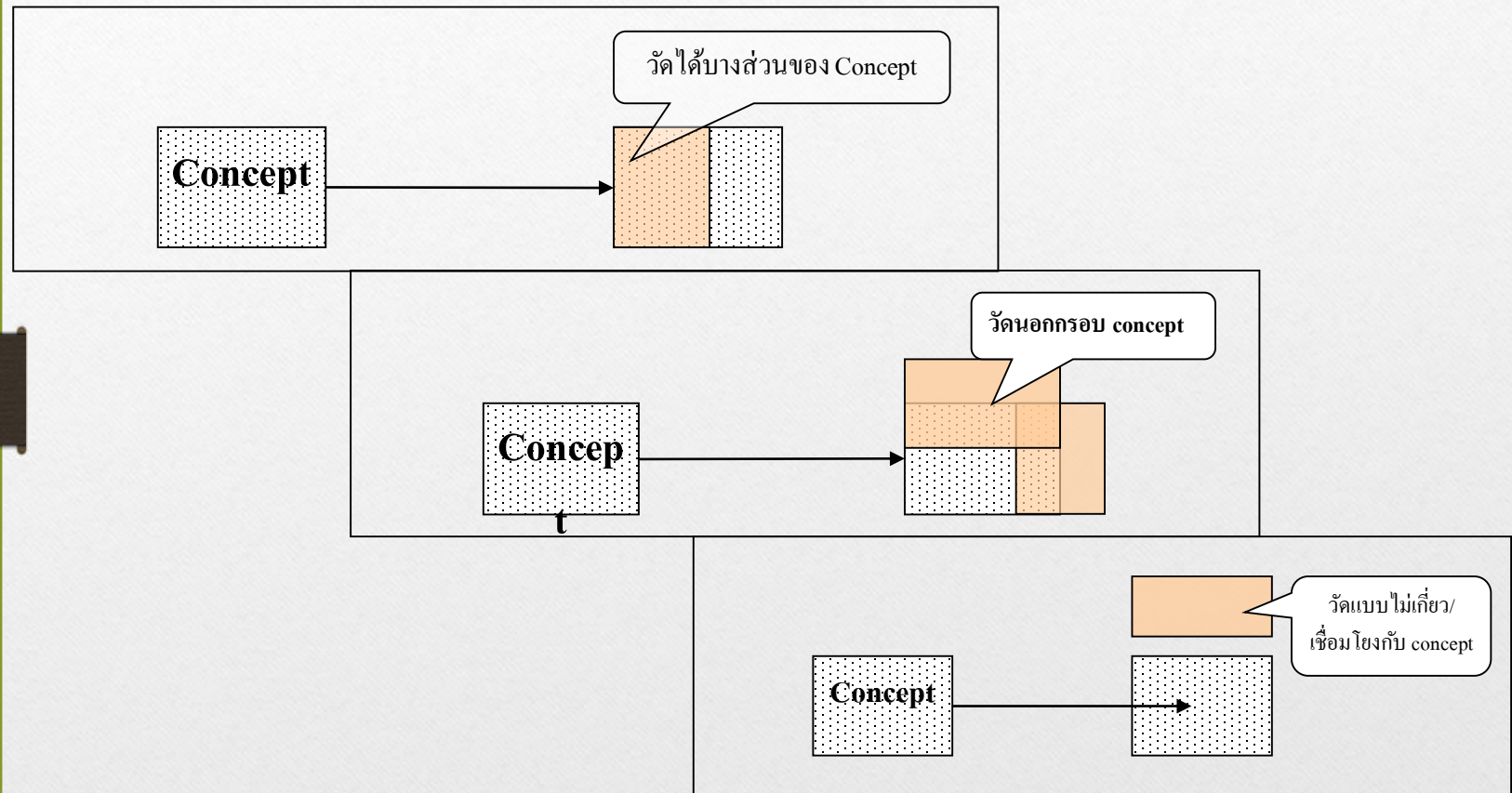
การออกแบบเครื่องมือวิจัยด้านวิทยาศาสตร์ชุมชน

- ออกแบบเครื่องมือรวบรวมข้อมูล เช่น แบบสอบถาม ประเด็นคำถามสัมภาษณ์
- ทดสอบเครื่องมือ เช่น ทดสอบเครื่องมือวัดเชิงปริมาณในแบบสอบถาม
- กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่จะรวบรวมข้อมูลและพื้นที่ในการเก็บข้อมูล
- กำหนดวิธีการ และ แนวทางวิเคราะห์ข้อมูลที่จะได้รับ

คุณภาพของเครื่องมือ

- **Validity** พิจารณาความสามารถในการวัด ว่าสามารถวัดผลได้ตรงตาม Concept หรือไม่
- **Reliability** พิจารณาความคงเส้นคงวา ณ สภาพหนึ่ง สามารถวัดผลการวิจัยได้ตรงกัน ณ เวลาหนึ่ง ภายใต้สภาพแวดล้อมเดียวกัน

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

- แบบสอบถาม
- แบบสัมภาษณ์
- แบบบันทึก

ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม

ชุดที่

แบบสอบถาม

เรื่อง ความคิดเห็นของบุคลากรต่อประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของการบริหารจัดการงานป่าไม้ ก่อนและหลังการปฏิรูประบบราชการและการปรับโครงสร้างกรมป่าไม้ พ.ศ.2545

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อสอบถามความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่สังกัดกรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด เกี่ยวกับประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารจัดการงานป่าไม้ก่อนและหลังการปฏิรูประบบราชการและการปรับโครงสร้างกรมป่าไม้ พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง การจัดการทรัพยากรป่าไม้ของประเทศไทย : พัฒนาการ นโยบาย และโครงสร้างการบริหาร โครงการปริญญาเอกสหวิทยาการ วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ดังกล่าวต้องเคยปฏิบัติงานอยู่ในกรมป่าไม้ก่อนการปรับโครงสร้างและหลังการปรับโครงสร้างปฏิบัติงานอยู่ในหน่วยงานทั้ง 4 ทั่วต้น อย่างไรก็ตามคำตอบที่ได้จากแบบสอบถามผู้วิจัยจะวิเคราะห์คำตอบในภาพรวมเท่านั้น มิได้วิเคราะห์คำตอบแยกเป็นรายบุคคลแต่อย่างใด

2. แบบสอบถามนี้แบ่งเป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารจัดการงานป่าไม้ก่อนและหลังการปฏิรูประบบราชการและการปรับโครงสร้างกรมป่าไม้ พ.ศ.2545 ซึ่งแยกเป็น

- 1) ด้านการจัดการองค์การและบุคลากร
- 2) ด้านประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน
- 3) ด้านคุณภาพการบริการ
- 4) ด้านประสิทธิผลของการปฏิบัติงาน
- 5) ด้านอื่นๆ

ส่วนที่ 3 ผลดีและผลเสียของการปฏิรูประบบราชการและการปรับโครงสร้างกรมป่าไม้ พ.ศ. 2545 ในการบริหารจัดการงานป่าไม้

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

3. เมื่อท่านได้ตอบแบบสอบถามจนครบสมบูรณ์แล้ว กรุณาส่งแบบสอบถามคืนกับผู้ช่วยนักวิจัย ที่แจกแบบสอบถามนี้ (คุณ..... หน่วยงาน..... โทรศัพท์.....)

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

นางรัชณี โพธิ์แท่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาการจัดการป่าไม้
คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
e-mail: rachanee53@gmail.com.

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง การตอบสนองของบุคคลปฎิบัติความขัดแย้งระหว่างคนกับช้าง
: กรณีศึกษาเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี

ชุดที่

ชื่อ-สกุล ผู้ให้สัมภาษณ์..... บ้านเลขที่.....

บ้าน ☐ 1. บ.ท่ามะนาว ☐ 2. บ.หนองผา ☐ 3. บ.หนองกระแต
☐ 4. บ.ทุ่งนา ☐ 5. บ.ท่าสนุน ม.1 ☐ 6. บ.ท่าสนุน ม.4
☐ 7. บ.โป่งทราย (หมู่ที่ 1 บ้านบริเวณทุ่งแม่ปลาร้อย) ☐ 8. บ.บ้านสาม (หมู่ที่ 1 บ้านบริเวณทุ่งแม่ปลาร้อย)

การได้รับผลกระทบจากช้างป่า

☐ 1. ผลกระทบโดยตรง (พืชผลทางการเกษตร ทรัพย์สิน และที่อยู่อาศัย ถูกช้างป่าทำลาย หรือ ได้รับบาดเจ็บจากช้างป่า)
☐ 2. ผลกระทบโดยอ้อม (ผู้ที่เก็บหาของป่า หรือผู้ที่มิได้อยู่อาศัยบริเวณที่เกิดปัญหาช้างป่าออกมาในพื้นที่ป่า)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์และครอบครัว

1. เพศ ☐ 1. ชาย ☐ 2. หญิง

2. อายุ ปี (อายุเต็มปี)

3. ระดับการศึกษา
☐ 1. ไม่ได้รับการศึกษา ☐ 2. ประถมศึกษา ☐ 3. มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1 – ม.3)
☐ 4. มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4 – ม.6) ☐ 5. ปวช. ☐ 6. อนุปริญญา (ปวส.)
☐ 7. ปริญญาตรี ☐ 8. สูงกว่าปริญญาตรี ☐ 9. อื่นๆ (ระบุ).....

4. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน คน แยกเป็น

- วัยเด็ก (ต่ำกว่า 18 ปี) คน
- วัยแรงงาน (18 – 59 ปี) คน
- วัยสูงอายุ (ตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป) คน

5. การตั้งถิ่นฐานของท่านและครอบครัว

5.1 ระยะเวลาที่ท่านอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน ☐ 1. ตั้งแต่เกิด ☐ 2. ยอพยพมาเป็นอา..... ปี

5.2 กรณีอพยพ สาเหตุของการย้ายมาตั้งถิ่นฐานในหมู่บ้านนี้เนื่องจาก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ 1. ต้องการบุกเบิกที่ดินทำกิน ☐ 2. มารื้อที่ดินทำกินในหมู่บ้านนี้ ☐ 3. อพยพจากการสร้างเขื่อนศรีนครินทร์
☐ 4. ผู้ใดที่บ่อน้ำหรือที่นอนบ้านขวนมา ☐ 5. มาทำงานในพื้นที่ ☐ 6. แต่งงานกับคนในหมู่บ้านนี้
☐ 7. อื่นๆ (ระบุ).....

5.3 ภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่ จังหวัด (☐ ภาคเหนือ ☐ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ☐ ภาคกลาง ☐ ภาคตะวันออก ☐ ภาคใต้)
ถ้าอพยพมาจากการสร้างเขื่อนศรีนครินทร์ เดิมอยู่ที่หมู่บ้าน.....

5.4 ท่านและครอบครัวมีความต้องการอพยพย้ายถิ่นอีกหรือไม่
☐ 1. ต้องการ เหตุผลเพราะ
☐ 2. ไม่ต้องการ เหตุผลเพราะ
☐ 3. ไม่แน่ใจ เหตุผลเพราะ

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

- การสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ด้วยแนวคำถาม
- การสัมภาษณ์เชิงลึก
- การสังเกตการณ์โดยตรง และการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม
- การทำแผนที่ชุมชน การทำแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินและการกระจายทรัพยากร
- การประชุมกลุ่ม

การทำแผนที่อย่างมีส่วนร่วม

การใช้แผนที่เพื่อเป็นสื่อในการเก็บข้อมูล

จุดอ่อนในการนำงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ มาใช้ในงานด้านป่าไม้

- เลือกปัญหาวิจัยที่ไม่ชัดเจน และไม่สำคัญพอที่จะทำ สังเกตได้จากการไม่สามารถอธิบายความสำคัญของการวิจัยได้ หรือบางครั้งไม่สามารถบอกได้ว่าปัญหาการวิจัยที่ตนเองกำลังศึกษาอยู่คืออะไร
- การเขียนวัตถุประสงค์ของการวิจัยไม่ชัดเจนพอที่จะทำการวิจัยได้ บางครั้งมีการเปรียบเทียบแต่ไม่รู้ว่าเปรียบเทียบไปทำไม
- มีความสับสนในการตั้งสมมติฐาน ระหว่างการตั้งสมมติฐานของการวิจัย (Research hypothesis) กับสมมติฐานทางสถิติ (Statistical hypothesis)

จุดอ่อนในการนำงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ มาใช้ในงานด้านป่าไม้ (ต่อ)

- นิยามคำจำกัดความเชิงปฏิบัติการไม่เป็น ส่วนใหญ่เป็นการให้คำจำกัดความที่ปฏิบัติไม่ได้ เลื่อนลอยและหลวม
- สร้างเครื่องมือวิจัยไม่ถูกต้อง และละเอียดที่จะแสดงหลักฐานของความตรง (Validity) ของเครื่องมือ ส่วนใหญ่นิยมเสนอเฉพาะค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง (Reliability) ซึ่งเครื่องมือวิจัยที่มีความเที่ยงไม่จำเป็นต้องมีความตรง แต่เครื่องมือที่มีความตรงจะมีความเที่ยงด้วย
- ไม่ใส่ใจในเรื่องจำนวนและลักษณะประชากรที่ศึกษา
- การสุ่มตัวอย่างไม่ถูกต้อง ไม่อธิบายถึงกลุ่มตัวอย่างที่ได้มาเป็นตัวแทนที่ดีของประชากรอย่างไร

จุดอ่อนในการนำงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ มาใช้ในงานด้านป่าไม้ (ต่อ)

- นิยมใช้ตัวเลขโดยไม่เข้าใจความหมาย โดยความจริงแล้วตัวเลขนั้นจะไม่มี ความหมายเลยถ้าไม่อธิบายถึงการแปลงข้อความเป็นตัวเลขก่อน หรือให้ความหมายกับตัวเลขเหล่านั้นก่อน
- นิยมใช้สถิติมากเกินไปและไม่ตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของสถิติที่ใช้ เช่น ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่าง แล้วทดสอบด้วยสถิติทดสอบ (t , Z , X^2 , F) หรือใช้สถิติทั้ง ๆ ที่ข้อมูลเชื่อถือไม่ได้ หรือมีความเชื่อว่า ถ้าใช้สถิติหุ้ ๆ จะทำให้ได้งานวิจัยที่ดี หรือเชื่อว่า ถ้าไม่มีสถิติมาเกี่ยวข้องงานวิจัยนั้นจะไม่มีคุณภาพ ซึ่งเป็นความเข้าใจที่ผิด
- การเข้าใจความหมายของคำว่า ”วิเคราะห์“ คือ “คำนวณ” การวิเคราะห์หมายถึงการจำแนกแยกย่อย และจับกลุ่มสรุปประเด็น แต่การคำนวณต้องมีตัวเลขแล้วคำนวณคิดค่าต่าง ๆ ออกมา

จุดอ่อนในการนำงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ มาใช้ในงานด้านป่าไม้ (ต่อ)

- นิยมใช้ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อมูลหรือตรวจสอบเครื่องมือ โดยเฉพาะแบบสอบถาม ต้องมีประเด็นที่ต้องการให้ตรวจสอบ ต้องแนบโครงร่างวิจัย ตารางโครงสร้างของเนื้อหาและวัตถุประสงค์ และการระบุให้ได้ว่า ข้อคำถามใด วัดประเด็นใด ด้วยจุดมุ่งหมายใด ผู้ทรงคุณวุฒิจึงจะตรวจสอบให้ได้ มิฉะนั้นจะเป็นการตรวจตัวสะกดหรือวรรคตอน หรือคำผิด แต่ไม่ได้ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของเนื้อหา
- ไม่ชอบอ่านงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การเขียนรายงานไม่กระชับ และคิดว่างานวิจัยที่หนาเป็นงานวิจัยที่ดี หรือมีแต่ตัวเลขแต่ไม่อธิบายความหมาย